

Ziemā — bez vitamīniem?

Dārzu sagādes problēma šogad ir visā republikā. Kur tie izauga, — sapuva. Kur novāca, — sliktā kvalitāte. Tāpēc rajona sagādes apvienībai šoruden daudz raīžu sagādā visa nepieciešamā sarūpēšana, lai ziemā dārzu pietiktu gan bērnodarzu, gan skolu kopsaldos, gan sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos, gan arī pilsētu veikalos. Par to arī bija mūsu saruna ar rajona sagādes apvienības direktori M. BRUZGULI.

— Sagādnieku galvenā rudens rūpe — kartupeļi. Vai to pietiks?

— Plānojam, ka šogad mums jāsaņem 623 tonnas pārtikas kartupeļu. Jau iepirkts 636 tonnas. Ceram, ka kādu mazumu piegādās iedzīvotāji pēc līgumiem. Pērn kartupeļu bija iepirkts vairāk, un pavasarī radās pat pārpalikums, kuru bija grūti realizēt. Šogad (sakarā ar augstākām cenām) mazāk kartupeļu pasūtījušas skolu un bērnodarzu ēdnīcas.

Rajona saimniecības iespēju robežās savus plānus pilda. Bet mūsu rajona kartupeļi ir ļoti nekvalitatīvi. Īpaši to var teikt par kolhozu «Galēni». Tāpēc ārpus rajona nācās iepirkt 350 tonnas. Tie bija Gulbenes, Saldus, Jēkabpils, Ventspils rajoni, kam šāds pārpalikums bija.

Iepirktie kartupeļi, protams, ir kvalitatīvi, bet tos arī nāksies pārļasiūt, sašķirot utt.

Liela pateicību esam parādā Kirova kolhozam, tāpat padomju saimniecībai «Aglona», kolhozam «Sarkanā ausma», Jaunaglonas lauksaimniecības skolai. Šīs saimniecības mums ļoti izlīdzēja ar transportu.

— Pircējus noteikti interesē, cik kartupeļi šoziem maksās veikalos?

— Produkciju iepirkam par līgumcēnām. Bet ne jau mēs nosakām cenu: savas prasības diktē pārdevējs. Kartupeļus iepirkam par dažādām cenām: gan pa 40, gan pa 35 kapeikām kilogramā. Protams, klāt nāks uzcenojums, jo jāsedz transporta izdevumi, pārļasišana utt. Tāpēc arī kartupeļu mazumtirdzniecības cena būs mainīga.

— Sledzot līgumus ar kaimiņiem, jūs pabijāt citos rajonos. Kāds iespaids radies tur?

— Atklāti jāteic, ka citi rajoni lielāku vēribu velta lauku atveseļošanai. Tur pret lakstu puvi saimniecība apstrādā arī individuālā sektora dārzinus. Lai šādu darbu veiktu labāk un ar mazākām izmaksām, lai vienlaikus atveseļotu piemājas dārzinu zemes, kartupeļu Saldus rajonā visi stāda vienā lielā laukā. Un rezultāts acimredzams — bumbuli ir kvalitatīvi. Arī šī gada nelabvēlīgajos apstākļos. Un vēl. Katrā saimniecībā ir normālas kartupeļu glabātuves, tos pārļasi un tikai tad pārdod sagādei. Diemžēl pie mums bumbulus visi vēlas nodot tikai no lauka, jo apzinās, ka pēc pāris nedēļām tie būs bojāti un radīs zaudējumus saimniecībai. Par to, ka šādā gadījumā zaudējumi ir tirdzniecības organizācijai un arī pircējiem, kuriem jāmaksā nauda par sliktu precī, vairs nevienam nav daļas. Es gribētu aicināt mūsu lauksaimniecības speciālistus nopietnāk domāt par šķirņu maiņu, par lauku atveseļošanu. Par to jādomā arī zeminieku saimniecībām un katram, kas savā piemājas dārzinā audzē dārzeņus. Situācija rajonā šobrīd jau ir kritiska, jo visi lauki inficēti. Daudzas saimniecības jau neaudzē kartupeļus, nākamgad droši vien to platības vēl samazināsies. Un var gadīties, ka Preiļu rajonā kartupeļi drīz būs visdārgākie republikā.

— Pēdējā laikā, piemēram, — Preiļu dārzeņu veikalā, var

nopirkt diezgan nekvalitatīvus āpostus. Vai sagaidāmi arī tāki?

— Šos kāpostus iepirkām kolhozā «Jersika». Te nu saimniecību nevar vainot, jo mūsu rajonā kāpostu raža šogad nav laba. Arī to pašu nepietiks. Tāpēc uzsākām kāpostu iepirkšanu Koknesē, Krāslavas rajona kolhozā «Vienība». Ieskābēta puse no paredzēta daudzuma.

Arī kāposti nāks par līgumcēnām, tāpēc nav jābrīnās, ka vienam pirkumam būs viena, bet citam — otra cena. Mazāk kā par 40 kapeikām kilogramā mums nevienš tos nepārdod. Arī te klāt nāks transportēšanas un citi izdevumi. Tiem iedzīvotājiem, kuri savos piemājas dārzinos kāpostus nav izaudzējuši, vajadzēs atvērt maku.

— Kā ar pārējo dārzu, piemēram — burkānu, bietiņu, kā arī ar citas lauksaimniecības produkcijas iepirkšanu?

— Man vienkārši ir žēl to cilvēku, kas audzēja burkānus. Bēt ko var darīt, ja tikai katrs trešais izaudzētais ir derīgs pārtikai. Šādu ainu redzēju kolhozā «Jersika» tīrumos, kur burkānus pēc līguma audzēja kolhoznieki. Pelnas nebūs, — tad ir lauku cilvēku liktenis šoruden. Un tomēr nepieciešamo daudzumu burkānu mēs iepirksim. Ne cik raženi nav augušas galdā bietes, bet ceram, ka arī to pietiks.

— Rīgas tirgos līdz absurdam sakāpinātas cenas sīpoliem. Vai kas līdzīgs sagaida arī mūsu iedzīvotājus?

— Pašlaik mūsu noliktavās glabājas tikai 11 tonnas sīpolu. Sīpoli vai nu neizauga vai arī sapuva. Izeju meklējam ārpus republikas. Nošlēdzām līgumu ar Kazahiju, un jau tuvākajā laikā sīpolus sagaidīsim. Bet tie nebūs lēti.

Arī ar ķiploku iepirkšanu ir grūtības. Mēs ceram, ka ķiploki tomēr daudzēm ir izauguši. Tāpēc noslēgsim līgumus ar iedzīvotājiem par ritmisku to iepirkšanu. Esam ar mieru piemaksāt par to uzglabāšanu māts.

— Kuru dārzu un citu pārtikas produktu iepirkšana jums sagādā bažas?

— Redīsi ir, melnie rutki arī būs. Ļoti sliktā ir rāceņu kvalitāte. Vislielākā problēma ir ar skābētiem gurķiem, arī ar konservētiem tomātiem. Bauskas rajons piedāvā trīslitru marinētu gurķu burku pirkat par 9 rubļiem 60 kapeikām, tomātus — par 6 rubļiem. Šo produkciju mēs varētu iepirkt lētāk ārpus republikas, bet tur apmaiņai prasā preces.

Iepirkām 6,3 tonnas sēņu, šogad mazāk sagādāt dzērveņu — tikai 10,5 tonnas, bet sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumiem pietiks. Mazāk, acimredzot, tāpēc, ka vairs neieperkām pilnīgi zaļas, maksīgi nogatavinātas ogas.

Pamaz būs ābolu. Pie mums tie neizauga, tāpēc Moldova iepirktie būs dārgi. Toties cenu atsver kvalitāte.

Aina ILJINA

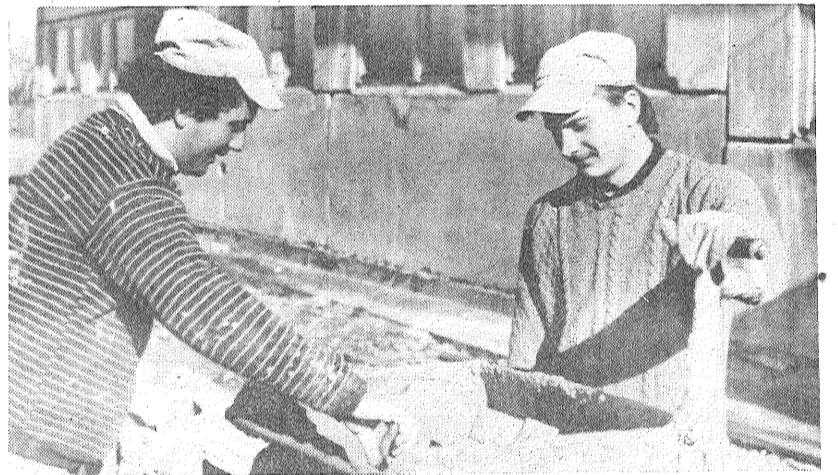
Pelēcos top jauna skolas ēka, kurai uz Jauno gadu vajadzētu būt nodoti ekspluatācijā. Taču reāli tas var notikt tikai nākošā gada maijā vai jūnijā.

Celtnieku šeit nevar vainot, jo pie vispārējās anarhijas ilgi nevarēja panākt celtnes nokomplektēšanu ar dzelzsbetona konstrukcijām. Tagad skolas ēka samontēta, sākušies apdares darbi, ierīkota centrālā apkures sistēma. Tai pašā laikā rodas jaunas problēmas, — tiks remontēta katlu māja Pelēcos, nav daļu sporta zāle grīdai. Atliek tikai cerēt, ka viss nokārtosies laimīgi.

ATTĒLOS:
montāžas darbus veic Māra Baško vadītā SCO celtnieku brigāde. Atteļa redzam vienu no labākajiem brigādes vīriem Aivaru Sparānu; sporta zāles apdares darbus veicami izpilda apmetēji Valērijs Priutēsa un Jānis Čaunāns.

J. SILICKA foto

Pelēcos ceļ skolu

Cilvēki un zeme

Antonš Bernāns — zemnieka dēls — 23 gadus vadīja kolhozu «Vienība» Vanagu pusē. Tā bija ekonomiski spēcīga saimniecība: ar augstām ražām, izslaukumiem, stabilēm lopu dzīvības pieaugumiem. Tādēļ der ieklausīties viņa atziņās par saimniekošanu laukos. Šajā sakarībā Antonam Bernānam uzdevu dažus jautājumus, uz kuriem viņš labprāt atbildēja, uzsverot, ka tas ir tikai viņa viedoklis.

— Vispirms sakiet, kā sākas jaunu darba gaitas kolhoza priekšsēdētāja amatā? Pēc izglītības taču esat skolotājs...

— Jā, savā laikā esmu beidzis Daugavpils skolotāju institūtu. Strādāju par matemātikas skolotāju. Biju arī bijušā Līvānu rajona tautas izglītības nodaļas vadītājs un rajona izpildkomitejas priekšsēdētājs.

1956. gadā pletelcos par kolhoza priekšsēdētāju. Mani atsūtīja uz Vanagiem. Kopš 1960. gada vadīju apvienoto kolhozu «Vienība», kamēr tas 1978. gada pavasarī apvienojās ar «Arāju» un izveidojās kolhozs «Duona».

— Kā, jūsuprāt, saimniekot tagadējam, no jauna izveidotajam kolhozam «Vanagij»?

— Galvenais — jādabū ekonomiskais atspēriens otrajā vai trešajā patstāvīgās saimniekošanas gadā. «Arāja» un «Vienības» apvienošana izdarīja lielu launu Vanagu pusēs laudim. Daudzi darbu un dzīves vietas sameklēja citur. Pat veselas ģimenes. Vecajā «Vienībā» Jānis

Purviņš bija labākais mehanizators. Tagad viņš ir «Zelta vārpā». Arī citi labi sava aroda speciālisti bija spiesti pamest dzimto pusi.

Darba spēka trūkumu laukos mūsdienās var kompensēt tikai ar mehanizācijas procesa pilnveidošanu. Bet tehnika tīrumu apstrādāšanai un ražas novākšanai ir nepiemērota, morāli novecojusi un ļoti dārga.

Kolhoza vadībai savā darbībā jābūt ļoti elastīgai. Jāprot strādāt, arī ar rezerves variantu, jo situācija, kā tas bija šajā lietainajā gadā, mainījās pat pa stundām. Jāteik vaļā no slinkuma un nolaidības. Lai nebūtu tā, ka vienīgais atbildīgais par visu un visur ir kolhoza priekšsēdētājs. Pie tikpat lielas atbildības jāradina arī nozaru speciālisti, visi kolhoznieki. Cilvēku noskaņojums Vanagos ir labs. Tikai jāstrādā.

— Ko darīt, lai paceltu kolhoza strādājošo apziņas līmeni?

— Precīzi jāuzskaita darbs. Stingri jākontrolē tā kvalitāte, jāraugās, lai nebūtu pierakstījumu. Kontrolē jāveic tiem, kas aizplūda darba lapas.

Tagad nereti ir tā, ka priekšnieki tikai pa mašīnas logu redz, kā tīrums sastrādāts. Agrāk taču aruma dziļumu ar lineālu mērija. Tas mūsu augsnes nedrīkstēja pārsniegt 22 centimetrus — auglīgo aramkārtu. Agrāk katrā aršanas maīnā mainīja lemešus. Traktorists uzasinātu lemešu komplektu vienmēr vadāja līdzī. Tagad strādā ar neasiem lemešiem, kas zemi lauž, nevis drupina. Sīkais remonts būtu jāveic tīrumā, nevis jāzden traktors, sējmašīna vai kultivators kilomet-

riem tālu uz mehāniskajām darbnīcām.

Graudaugu ražas novākšanā ir daudz zudumu. Tas tāpēc, ka slikti hermetizēti kombaini, pieļauj nolaidību sējumu kopšanā. Vismaz maiņas sākumā vai beigās būtu jāiztīra kombaina kuļmašīna (kuļgrozs), bet to nedara. Kombainieriem pat līdzī nav instrumentu šīs procedūras veikšanai. Birst graudi no kombainiem tīrumā, tie «aizriļjas», un salmos paliek neizkulti graudi. Tas katrā hektārā šogad sastādīja 5 — 6 centnerus zudumu — vairāk nekā divas izsējas normas.

Nedrīkst iekavēt labības plauju, kā tas bija šogad. Kombaini jāpārbauda laikus, kaut lauki vēl zaļāki, jo pirmais kūlums tīk un tā paredzēts lopbarībai. Ja vārpas nokarājas, labības sējumus pāraug zāle, tad ražas novākšanā zudumi ir lieli. Jāņem vērā, ka arī kombainieri beigās nogurst, un viņu darbs zaudē kvalitāti.

Pirmās levāktās graudu tonnas, kas ir zaļāki un nav iespējams to uzreiz izkaltēt, var vēdināt torņos ar ventilatoriem, kā arī sabērt pagaidu uzglabāšanai nebīzēzā kārtā šķūnos. Kadreiz vecajā kolhozā negatavos miežu graudus likām skābarībā betonā tvertnēs. Bija labu labā barība cūkām.

— Kādi nosacījumi jāievēro augkopībā, lai iegūtu augstākas ražas?

— Ir piemirsta augu seka. Gandrīz nav vairs melno papuvju. Sēj, kāda kultūra pagadās. Bieži vien atsējā — vienu un to pašu kultūru pēc kārtas vairākus gadus.

Kolhozu pirmajos pastāvēšanas gados

katram laukam bija izstrādāta agroķīmiskā karte. Tā noteica augsnes sastāvu un vajadzīgo mēslojumu. Tagad šīs kartes aizmirstas. Tīrumos minerālmēslus sēj kā iepatikas. Nepārdomāti lielaš ir slāpekļa devas, tādēļ graudaugu sējumi nereti sagulst.

No lopbarības kultūrām maz sēj tauriņzīdus — ābolīņus, bet par daudz stiebrzāles. Tauriņzīdus ir daudz karotina, proteīna, augsta barības vērtība, tie neuzņem kaitīgās vielas, mēslo zemi. Turpretī stiebrzāles visaktīvāk uzkrāj nitrātus, kas vēlāk, tās izmantojot barībā, nokļūst lopu organismā. Stiebrzāles saista radioaktivitāti.

— Kāpēc, jūsuprāt, tagad govīs masveidīgi slimo ar leikozī?

— Tas neapšaubāmi ir no nesabalansētās, nekvalitatīvās barības. Kāds tad ir skābsiens — govju galvenā barība? Satvicis, dubjains. Tādēļ ļoti slimo.

Izskaitļots, ka republikā puse slaucamo govju ir slimas ar leikozī. Tās slaucamas ir tikai vidēji 3,5 gadus, bet lielāko piena daudzumu no govīm taču iegūst plektajā līdz septītajai laktācijai. Līdz tādām vecumam tās nenodzīvo.

Govs, sevišķi Latvijas brūnā, ir zālēdāja. Vasarā tai jāgādā zaļā zāle, ziemā — labs siens. Tad būs piens.

— Paldies par sarunu!

Antonam Bernānam jautājumus uzdeva un viņa atbildes uzklusija

Jānis GURGONS

Vēstures lappuses

Lapa Piemiņas grāmatā

Stalinisma represēto literatūras un mākslas darbinieku trešajā sarakstā Latvijas PSR Rakstnieku savienības rehabilitācijas jautājumu ierosināšanas komisijas priekšsēdētāja vietnieks Ilgonis Bērsons kā deviņdesmit piekto min literatūras kritiķi, tulkotāju un dzejnieku Staņislavu Belkovski.

Jau pirmajā padomju varas gadā S. Belkovskis — talantīgs divdesmito un trīsdesmito gadu kreisi noskaņotais un progresīvais kritiķis — tika nepatiesi apmelots, apcietināts un nošauts.

Lai arī 1960. gadā iznākušajā «Latviešu literatūras kritikas» ceturtā sējuma pirmajā un otrajā daļā tika ievietoti vairāki viņa raksti par sava laika aktuālajām literatūras problēmām, tomēr pirmais «padomju literatūras pavasaris», kas sekoja pēc Stalina kulta perioda ilgās un bargās ziemas, spēja tikai daļēji atgriezt literatūras kritiķa vārdu latviešu literatūras apritē.

Ar Staņislava Belkovska vārdu mēs no jauna saskaramies tikai Valeriana Vilčuka atmiņās, kuras ievietotas Andas Līces sakārtotajā krājumā «Via dolorosa. Stalinisma upuru liecības», kuru šogad ir izdevusi «Liesma».

Staņislavs Belkovskis piedzima 1902. gada 13. novembrī Vidsmuļiņas pagasta «Repšās». Mācījās Vilānos un Rēzeknē. Vēl būdams vidusskolnieks Rēzeknē, viņš 1924. gadā bija uzrakstījis Andreja Upīša vadītajam «Domām». Tā bija pirmā reize. Bet jau divus gadus vēlāk viņš deva plašu rakstu «Latgāliešu rakstniecība un avīzniecība pēdējos 20 gados» Alberta Prandes sastādītajam plašajam darbam «Latvju rakstniecība portretējās». Seit S. Belkovskis sniedza īsas, konspektīvas ziņas par mūsu novada rakstniecības darbiniekiem un periodiku.

Kad S. Belkovskis pārbrauca uz Rīgu, A. Upītis ņēma viņu savā aizbildniecībā. Tā sākās S. Belkovska darbs «Domās». Viņš strādāja un līdzdarbojās dažādos izdevumos, galvenokārt kreisajās. Laikrakstā «Sociāldemokrāts» kādu laiku bija tiesu referents. Ja no latviešu literatūras mācību kursa vidusskolas gados mēs zinām, cik kritiski sabiedrisko dzīvi un it sevišķi literatūras parādības vērtēja Andrejs Upītis, tad Staņislavs Belkovskis it nemaz nepalika šajā jomā. It sevišķi ass viņš bija, vērtējot novitātes Latgales dzīvē. Tā prasīja viņa pārliecība, viņa kreisie proletāriskie uzskati.

Piemēram, Jezups Cakuls pēc Edgara Ego teiktajiem vārdiem žurnālā «Jaunais Vords» uz laiku pat pārtrauca savu literāro darbību: «Pimāram, Cakula gromateņā «Sapņi un ilgas» (kāds dzejiskais tituls) tys (priekšvords — ref.) sastoda i aizdoru, i vysu cytu, kam kaidis sākars ar bareibu, bet panteni taidu poetiski iglumējušu yudisneņu, ideali teiru šķidrumeņu, kimiski atteireitu nū dzejas un vašala saprota». Bet vēl tālāk! «Pēc tam liki paskaidrot, kaidu rūbu aizpylda (ceļamaj Gaismas pilei — ref.) Cakula kūkaiņos peršas ar stelvajim pērtim».

Ar Edgara Ego, S. B., St. Baltā, E.; un E. E. — tas ir, Staņislava Belkovska rakstības manieri jūs varat iepazīties, pārlapojot viņa dzēlīgi kritiskos rakstus «No zaļās līdz melnajai vārnai», «Latviešu vēsturiskā drāma», «Jauņākā latgāliešu literatūra» un «Latgāliešu rakstnieks cēla «jūtis»», kuri savulaik bija ietilpināti «Latviešu literatūras kritikas» ceturtajā sējumā. Šāda veida kritiskos aizrādījumus spē-

ja viszēlīgi pieņemt vienīgi Belkovska draugs un labvēlis Andrejs Upītis. Bet ne Jānis Niedre, kuru kritiķis dzēlīgi aizskāra publiski: gan runājot par «Keceri Latgalē», gan apšaubot Niedres krievu literatūras pārzināšanu.

Valerians Vilčuks, kas bija apcietināts 1940. gada 5. augustā, pēc kārtējās nopratināšanas tika aizvests uz citu kameru:

«Tur mēs satikāmies ar Belkovski. Visu nakti mēs tur pavadījām kopā, un viņš man izstāstīja visu, kas ar viņu noticis.

Vienā jaukā reizē Belkovskis saņēmis vēstulīti, kuru rakstījis Jānis Niedre. Niedre tajā laikā bija iecelts par Preses un biedrību departamenta direktoru, sēdēja savā krēslā Sabiedrisko lietu ministrijas telpās Stabu ielā. Vēstulīte ar apmēram šādu tekstu: «Mīlais biedri Belkovski! Ir pieņemts lēmums steidzamības kārtā tulkot Marksa «Kapitālu» no oriģināla. Tevi kā labāko stilistu esam izvēlējušies šim darbam. Lūdzu ierasties pie manis ministrijā, tādā un tādā stāvā, tādā istabā.»

Norādītajā laikā Belkovskis ar sievu ieradās pie Niedres. Starp citu, pirms iešanas tajā ēkā iekšā Belkovskis satiek Robertu Sēli, ar kuru bija labi draugi. Viņš Sēlim pastāstījis, ka Niedre piedāvā darbu. To vēlāk man stāstīja pats Sēlis. Tad, kad viņi ir uzgājuši augšā un iegājuši attiecīgajā kabinetā, Belkovskis nāk pie galda un sniedz pāri galdam roku savam bijušajam kolēģim. Niedre atbildes vietā pavēl atvilkt, izņem revolveri:

— Руки вверх!

Belkovskis apjucis paceļ rokas. Tajā pašā brīdī pa labi un pa kreisi veras durvis, nāk divi drošības iestāžu darbinieki — arī ar ieročiem.

— Отдайте оружие!

Belkovskis ir satraukts, saka:

— Никакого оружия у меня нет и никогда не было.

Tad ierauga viņi, ka stāv kāda sieviete. Tā ir Belkovska sieva.

— А вы что? Убирайтесь!

Un Belkovska sievu pa durvīm ārā. Tā notika Belkovska apcietināšana un pēdējā atvairšanās no sievas.

Tajā naktī, kad bijām ar Belkovski kopā vienā kamerā, viņš man stāstīja, ka, atrodoties vēl vieninieku kamerās, viņš neesot varējis vairs izturēt, ar elkonī izsitis logu un ar stikla šķembām pārgriezis sev abām rokām artērijas. Rādīja rētas. Viņš ir atrasts nesamaņā, gandrīz vai noasiņojis. Pārgrieztās artērijas ir salāpījušas — un dzīvo tālāk. Pat nomirt nedrīkst pats, kad citi tev grib dzīvību paņemt.»

1941. gada 3. jūnijā Baltijas kara apgabala tiesā Belkovskim tika piespriests nāves sods. Trīs baigās pēdējās nedēļās viņš pavadīja nāvinieku kamerā, līdz naktī no 23. uz 24. jūniju Belkovska dzīvību pārtrauca lode pie Baltezerā. Tā bojā aizgāja sociāldemokrāts, krasī kreisi noskaņotais literatūras darbinieks.

Voldemārs ROMANOVSKIS

Maskavieši atbalsta Baltijas valstu neatkarību

Maskavas sociologi Ētru mēnesi mēri galvaspilsētas politisko pulsu, nokaikāro tās iedzīvotāju noskaņojumu un simpātijas. Nesen zinātniskā centra «Soceksi» darbinieki apstrādāja un publicēja sabiedriskās domas izpētes rezultātus 1990. gada augustā.

Pa tālruni, izmantojot Keša procedūru, tika aptaujāti 600 maskavieši. Par ko liecina rezultāti? Lai gan augusts pēc tradīcijas ir atpūtas mēnesis, daudzi Maskavas iedzīvotāji aktīvi sekojuši politiskās dzīves norisēm.

Starp visvairāk cienītajiem politiskajiem līderiem priekšgalā ir Boriss Jelcins. Aiz viņa — Leningradas un Maskavas Tautas deputātu padomju priekšsēdētāji Anatolijs Sobčaks un Gavriils Popovs. Un tikai ceturtajā vietā — Mihails Gorbačovs.

Vismazāk cienīto politiķu godu maskavieši atdod pensionāram Jegoram Ligačovam

un Krievijas Kompartijas vadītājam Ivanam Polozkovam. Tikai 16 procenti aptaujāto ir pilnīgi vai daļēji apmierināti ar PSKP XXVIII kongresa rezultātiem.

Interesanti ir dati par maskaviešu attieksmi pret Baltijas valstu neatkarību. Šī gada pavasarī Maskavas sabiedriskā doma neteica ne «jā», ne arī «nē», turpretim vasaras beigās arvien vairāk maskaviešu sāka atbalstīt Baltijas valstu centienus pēc neatkarības. Par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas neatkarību augustā iestājās jau 42 procenti aptaujāto un vēl 27 procenti drīzāk atbalsta, nekā noraida Baltijas valstu izvēlēto ceļu. Pret šo triju valstu neatkarību augustā bija tikai 27 procenti aptaujāto, bet 4 procentiem savas attieksmes vēl nav.

Komentējot aptaujas rezultātus, viens no tās vadītājiem — ekonomisko zinātnu kandi-

ģats Leontijs Bizovs galvaspilsētas nedēļas laikrakstā «Kuranti» atzīmē, ka pret padomju impērijas bijušo daļu arvien pieaugošo tieksmi pēc suverenitātes iestājas galvenokārt padzīvojušie cilvēki. Tiesa, te jāatzīmē, ka Maskava vēl nav visa Krievija. Maskavieši vienmēr bijuši progresīvi domājoši cilvēki, kas nereti tradicionāli domājošiem deputātiem, kongresu, sesiju un citu politisko forumu delegātiem nav saprotams un viņus kaltina. Taču praksē jau ir pārbaudīts: kas šodien Maskavā, tas rīt visā Krievijā.

Svarīgi, ka impēriskas, lielvalstnieciskas mānijas ideāli pakāpeniski no cilvēku apziņas izžud. Šis process, manuprāt, jau kļuvis neatgriezenisks.

Georgijs Hobotjevs
(Maskava)

Pirmā simtgade

ATŅĒLOS:

● rudenīgi apce- roša melodija mūsu līzes un Dagnijas Greižu izpildījumā;

● dekāns Aleksandrs Madelāns raksturo Naaizmērstules garīgumu;

● piemiņas brīdis Aglonas kapos. Jāņa SILICKA foto

28. oktobris Aglonā. Bez lieka skaļuma un vērienības šeit tika atzīmēta Rozālijas Tabines — Naaizmērstules simtgade.

Svinības ievadīja dievkalpojums bazilikā, kur rakstniecei vēlīto aizlūgumu noturēja Jelgavas dekāns Alberts Buliņš. Svētrunā tika plaši iztirzāts literatūrzinātnieka Miķeļa Bukša sniegtais rakstnieces darba novērtējums. Dekāns minēja, ka Naaizmērstules darbi saista cilvēka prātu un sirdi pie mūžīgām vērtībām, pie nepārejošām patiesībām.

Piemiņas brīdī pie skolotājas un dzejnieces kapa bija četri priesteri. Daugavpils un Krāslavas dekāni Aleksandrs Madelāns un Jāzeps Latkovskis, pieminot Tabini, atzīmēja viņu kā unikālu un neatkārtojamo personību visā novada vēsturē, paceļot pat līdz simbolam — Latgales mātei.

Aglonas dekāns Pēteris Onckulis iesvētīja Naaizmērstules kapa pieminekli (tikai tagad — pēc daudzām gadiem!). Rudens ziedlīdī pārkļāja rakstnieces atdusas vietu. Arī no dzimtās puses — Bērsgales pagasta atvestie.

Tautas namā arī šodien ir skatāma jubilejai veltītā izstāde, kuru veidojušas Preiļu vēstures un lietiskās mākslas muzeja darbinieces Tekla Bekeša un Silvija Berezovska (aglonieši vienīgi nav isti pārdomājuši tās izvietojumu). Blakus teipā ir Kundziņu — Greižu dzimtas rokdarbi un Naaizmērstules jubilejas medaļas autora Valērija Davidova keramika.

Serikojuma vadītāja Janīna Streiķe, kopā ar Naaizmērstules skolēniem un laikabiedriem sniedza dziļi emocionālu skolotājas un rakstnieces portretu. Un tomēr simtgadnieces portretā vēl ir atsevišķi baltie plankumi. Atmiņu epizodes mīļās ar Naaizmērstules dzejas rindām un dziesmām Māras kora sniegumā.

Ja atzīmēt šo notikumu bija ieradusies ļaudis no Rēzeknes, Krāslavas, Aulejas, Cēsim, kā arī lielākā daļa rajona kultūras darbinieku, tad pedagogu trūkums bija ļoti manāms.

Voldemārs ROMANOVSKIS

Genocīds pret tautām

Sākotnēji divi fakti. Pēc krievu disidenta Kurganova aprēķiniem, Padomju Savienībā no 1917. līdz 1959. gadam iznīcināti 110,7 miljoni cilvēku, neskaitot otrā pasaules kara upurus. No 1926. līdz 1979. gadam PSRS izzudušas 100 etniskās vienības.

Tas nozīmē, ka laika posmā kopš tā sauktās Oktobra revolūcijas (būtībā — apvērsuma) gājusi bojā puse lielās padomju impērijas iedzīvotāju un puse lielāku vai mazāku tautu un tautību nav spējušas izturēt lielvalstisko šovinistu uzbrukumus to nacionālajai pašapziņai, valodai un kultūrai. Jaunākie demogrāfiskie pētījumi rāda, ka mazākumtautību stāvoklis Padomju Savienībā arvien pasliktinās.

Latviešu tautai tik daudz jaunuma nespēja nodarīt gadsimtu pakļautība vāciešiem, poļiem, krieviem, citiem iekarotājiem, cik 50 gadu ilgs komunistiskās partijas uzspiestais «internacionālisms». Tā sekas visvairāk izjūtamās pie mums, Latgalē: ir daudzas vietas, kur latviešu valoda izzudusi.

1946. gadā Nirnbergā tiesāja un sodīja vācu nacionālsociālistu vadoņus kā noziedzniekus pret cilvēci. Nacistus meklē un soda līdz pat šim dienam, jo noziegumiem pret cilvēci nav noilguma. Bet kas meklēs un sodīs noziedzniekus pašā Padomju Savienībā? Viņu ļaundarības pret cilvēci nav mazākas.

Kas atbildēs par Černobiļu, par cilvēkiem, kuri mirst saindētajā teritorijā, un «černobīliešiem», kuri likvidēja atomstacijas avārijas sekas un tāpat mirst, arī mūsu Latvijā? Ne jau komunistiskā partija to cēla gaismā, bet gan «ekstrēmisti» no «Ruha».

Jānis GURGONS

Ar vadoņu portretiem pie koka kātiem...

Lai kā pūlētos, bet Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmumā par svētku dienām nekādu aizliegumu attiecībā uz «Oktobra» gadadienas svinēšanu neatradu. Tāpēc man nav saprotams paniskajā tonī ieturētais LKP CK plēnema dalībnieku aicinājums visiem pilsoņiem gatavoties svētku demonstrācijām. Strādnieki rūpnīcās un fabrikās pārņem vai arī pārņems savā īpašumā. Kas tad viņiem varēs aizliegt apturēt mašīnas un svinēt, kad un cik vien ienāks prātā! Manuprāt, LKP CK aicinājums, kā arī M. Gorbačovam nosūtītā deputātu frakcijas «Līdztiesība» vēstule ir visīrākā provokācija un cenšanās diskreditēt republikas likumīgās varas pasākumus.

Kādas atmiņas, piemēram, man saistās ar šiem svētkiem — Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas gadadienu!

1944. gada rudenī, 5. — 6. novembrī, Vārkavas un Kalupes pagastos visur, kur tik sniedzās skats, bija redzamas NKVD un tā dēvēto izstrebku patruļas. Cilvēku medības bija sākušās iepriekšējā naktī, kuru rezultātā tika nošauti, ievainoti vai sagūstīti latgaliešu jaunieši.

1950. gada 5. novembrī, atgriezies pēc dienesta sarkanarmijā, jau nokļuju kolhozu sistēmā. Ko redzēju! Pirmo tīrumos vietām nenovāktu labību un zemē iesalušās bietes, pirmos iedzīvotāju mēģinājumus kaut ko nozagt no bojā ejošās kopējās mantas, lai izdzīvotu.

1954. — 1967. gadā strādāju rajona pilsētā, arodskolā. Pirms šādiem svētkiem jau laikus no rajona komitejas pienāca norādījumi nodrošināt skolu personāla un audzēkņu piedalīšanos demonstrācijā. Atbildīgas amatpersonas rūpējās par lozungu mālēšanu uz sarkanās drānas. Vadoņu bilžu rāmjiem tika pienagloti koka kāti. Līdzīgi tika organizēti arī citi mazpilsētas darba kolektīvi. Izvairīties no demonstrācijas nebija ieteicams, jo tādā

gadījumā bija garantētas ievērojamas nepatīkšanas no priekšniecības puses, kura par savu jaušu uzvedību šādās reizēs bija personīgi atbildīga.

Gājēju kolonnas salastijās norādītajā laukumā un izkārtotās paaugstinājuma priekšā, uz kura uzņāca kāds desmits vietējo varasvīru. No runātājiem klausītāji uzzināja jau sen dzirdēto: cik ļaunīgi esam, ka laikus tikusi ienemta Ziemas pils, kā arī par rajona ekonomiskajiem sasniegumiem. Lai gan tās pašas ziņas tie, kas to vēlētos, varētu izlasīt uz kāda šī paša laukuma malā novietota plakāta, un ļaudis tad vēlti netiktu trenkāti. Nevajadzēja lielas apķērbības, lai saprastu, ka tā saucamās demonstrācijas bija vajadzīgas vienīgi dažādu rangu partijas komitejām.

Lauciniekiem šie svēki liek atcerēties pusbada dzīvi kolektīvizācijas sākumā un dzimtbūšanas stāvokli kolhozos, kurš nav izmainīts vēl šobrīd.

Lai gan esmu pensionārs, strādāju liellopu fermā, jo tuvumā nav citu iedzīvotāju, kas to varētu darīt. Būtu ļoti pateicīgs, ja LKP CK un deputāti no frakcijas «Līdztiesība» pagudrotu, kā pilsētās saražot atbilstošu tehniku, lai atvieglotu darbu lauciniekiem Par kaut kādu svētku svinēšanu mums, laukos strādājošajiem, diemžēl nenākas domāt, jo nekādi lēmumi un aicinājumi mūs no darba atbrīvot nevar. Pat prezidenta Gorbačova dekrēti.

Noprasīju savām kolēģēm darbā — zīgānu meitenēm, vai viņas stipri nīdīs latviešus par izmainītajām svētku dienām, ko tā biedē LKP CK. Viņas tā arī neaptvēra jau tājuma jēgu un, laikam, to novērtēja kā neizdevušos asprātību no manas puses.

Antons DZENIS,
PSKP biedrs no 1960. līdz 1990. gadam
(Upmalas ciema «Berezovkā»)

Galvenais redaktors Pēteris Pizelis

Laikraksts «Novadnieks» iznāk kopš 1950. gada 29. marta otrdienās, ceturtdienās un sestdienās.

REDAKCIJAS ADRESE: 228250, Preiļos, Aglonas ielā 1.

Tālrunis uzzināms: 22305.

Izdod apgāds «Avīze», Rīgā, Brūņinieku ielā 47.

Izdevējdarbības licence Nr. 000069.

Iespiests ražošanas apvienības «Litta» Daugavpils tipogrāfijā Valkas ielā 1. Ofsetiespiedums. Viena nos. iespiedloksne. Mefiens 13962 eksemplāri (latviešu valodā — 10009 eksemplāri, krievu valodā — 3953 eksemplāri). Pas. 1078.

Indekss 68169.

Lietuvas ciemiņi Jasmuižā

Pagājušo sestdien Jasmuižā uzņēma Lietuvas ciemiņus. Ieradās Viļņas Universitātes etnogrāfiskais ansamblis «Ramuva», lai arī mūs aizrautu ar jaunām savas tautas rotājām, dejām, kā arī liksmām un mazliet sērtīgām dziesmām. Klausoties lietuviešu tautas melodijās, neviens apziņā uzplaukstēja doma: cik mūsu abu tautas pašos pamatos ir radniecīgas! Tikai šodien mūs vairāk aizrauj Baltijas politiskie ritmi, mazāk atliek laika iepazīt Lietuvas kultūru un literatūru. Lai abas mūsu senās baltu tautas tuvinātos, ļoti vēlēties arī Rainis.

Kādā dzejolī «Brāļiem lietuviešiem» viņš saka:
«Istie mūsu brāļi
Tuvākie šai saulē».

Tieši Raiņa sakariem ar Lietuvas kultūru, kuri līdz šim ir mazāk akcentēti un pētīti, bija veltīts «Ramuvās» vieskoncerts Jasmuižā. Savukārt lietuviešu literatūrzinātnieks Kestutis Nastopka plašāk raksturoja Raiņa interesi par Lietuvu un ar nožēlu piezīmēja, ka lietuviešu lasītājam nemaz tik bagāts Raiņa darbu tulkojumu klāsts nav pieejams.

Lietuviešu ciemiņi bija ieinteresēti izjust arī mūsu latgaliešu skaistās tautasdziesmas un iemācīties kādu rotāju. Tāpēc ramuviešus viesmīlīgi uzņēma Jasmuižas folkloras ansamblis, erudītās vadītājas Ilzes Rožinskas pulcētās. Lai pasākuma klausītājiem būtu vēl interesantāk, tika salīdzināti lietuviešu un latga-

15. oktobrī tradicionālajā Tautasdziesmas maratonā Rīgā Alberts Ceirāns, dzimis 1937. gadā, apsveicamā tempā veica maratona distanci. Pagaidām viņš ir rajona rekorda īpašnieks šajā distancē savā vecuma grupā.

ATTĒLĀ: A. Ceirāns ar mazdēlu pēc finiša.
B. Griškeviča

liešu sakāmvārdi. Piedāvājam dažus no tiem.

«Diveju myžu nivins nadezivos.
— Anfro amžiaus negyvensi»,
«Caur glupu golvu kojom namirs.
— Ažu durnas galvas ir kojas atilsio neturi».

«Myudojas kai eiksis taukūs.
— Gerai kaip inkstams faukose».

Domāju, ka tie, kas bija atraduši iespēju atmākt uz šo «Ramuvās» koncertu, nevarēja sūdzēties par garlaicību. Gan jaunus, gan vecus lietuviešu studentus cēla kājās un aicināja līdzī rotājas. Diemžēl maz bija Aizkalnes vietējo jauniešu. Bet, kā saka Jasmuižas folkloras ansambļa aktīva dalībniece Monika Prodniece, mūsu ciema cilvēki vienmēr ir tik neatšaucīgi pasākumu apmeklētāji. Viņai šis koncerts ilgi paliks atmiņā, jo, aizmirsusi savus pensijas gadus, tante Monika liksmi skrēja līdzī ramuviešiem, kad jau rītēja kopīgais abu ansambļu draudzības vakars. Tieši viņa visvairāk prāta iemācīt dažas latgaliešu rotājas. Visiem bija jātrū.

Kopumā varētu secināt, ka mūsu apziņā izveidojās tīds ciešs, draudzīgs trijstūris: Rainis — Lietuva — Latgale.

Nākamajā rītā «Ramuvās» dalībnieki apskatīja arī skaisto Aglonas baznīcu. Viņi aizbrauca atpakaļ b' gūtināti un ar vēlēšanos — kādreiz vēl atgriezties Latgalē, Jasmuižā — Raiņa jaunu dienu zemē.

Daiga LAPĀNE,

Jasmuižas muzeja jaunākā zinātniskā līdzstrādāne

PAR PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES SESIJAS SASAUKŠANU

Preiļu rajona Tautas deputātu padomes sestā sesija sāks darbu šī gada 14. novembrī plkst. 10.00 rajona izpildkomitejas sēžu zālē.

Sesijā paredzēts izskatīt šādus jautājumus:

1. Izglītības attīstības pamatvirzieni Preiļu rajonā.
2. TDP sesijas un prezidija darba reglamenta izskatīšana.
3. Brīvprātīgo kārtības sargu štāba izveidošana.
4. Vides aizsardzības komitejas pakļautības izmainīšana.
5. V. I. Ļeņina pieminekļa mākslinieciskais un vēsturiskais novērtējums.

PELEČU KULTŪRAS NAMĀ

13. novembrī no plkst. 9.00

līdz 13.00 notiks fluorogrāfiskā apskate un pieņems ginekologs.

KOLEKTIVO SAIMNIECĪBU GRĀMATVEDĪBAS DARBINIEKI!

Ja jūs vēlaties EKONOMĒT:

laiku,
nervus,
naudu,
degvielu,

GRĀMATVEDĪBAS APREĶINUS VEICIET TIKAI PAŠU SPĒKIEM uz drošiem, par mērenu cenu nopērkamiem IBM PC/XT (ar vienkrāsainu vai krāsainu displeju) un IBM PC/AT skaitļotājiem. Tikai MŪSU firma — Vissavienības skates diplomande šodien spē-

jīga Jums piegādāt VIENOTU pakalpojumu kompleksu: speciālistu apmācību; pilnu programmu komplektu ieviešanu; tehniskos līdzekļus un ekspluatācijas materiālus;

garantijas un pēcgarantijas tehnisko apkopi.

VISZEMĀKĀS LIGUMCENAS REPUBLIKĀ — jums garantē pieredzes bagāts darbinieku kolektīvs un tiešie sakari ar vadošajām Rietumeiropas firmām skaitļotāju ražošanā!!!

Pasūtījumus 1991. gadam pieņem tikai līdz 1. decembrim.

Mūsu adrese: 226079, Rīgā, S. Eizenšteina ielā 29.

Telefoni: 538687, 538137, 538438, 538253.

6. PSKP LKP Preiļu rajona komitejas ēkas piederības izskatīšana.

7. TDP revīzijas komisijas nolikuma izskatīšana.

8. Informācija par gatavojamos zemes reformai, iedzīvotāju apgādi ar pirmās nepieciešamības precēm un citiem jautājumiem.

Sesijai sagatavotos materiālus deputāti var saņemt 12. un 13. novembrī Preiļu rajona un Līvānu pilsētas izpildkomitejās.

Apliecību saņemšanai deputātiem jāņem līdzī viena fotokartīņa (3x4 cm).

J. BOJĀRS,

rajona padomes priekšsēdētāja vietnieks

Lūdzam visas MĀMIŅAS, kurām ir viens vai divi bērni līdz 3 gadu vecumam, griezties dzimtsarakstu iestādē pēc dzīves vietas; bet kurām ir 3 un vairāk bērnu, — rajona sociālās nodrošināšanas nodaļā, lai saņemtu ielīmi bērnu preču iegādei. Līdzī ņemiet pagaidu apliecību atvieglojumu saņemšanai.

Sirds uz mūžiem norimusi, Acu plaksti cieši ciet. It nekad vairs dzimtā pusē Ciemos mani negaidiet.

(Z. Purvs)

Izsakām dziļu līdzjūtību Bonifācijam Kalniņam sakarā ar BRĀĻA nāvi.

Preiļu radioreleju stacijas kolektīvs

Noriet saule vakarā, Meža galus zeltīdama.

Nolīkst klusi sirmā gava, Saules ceļu aiziedama.

(T. dz.)

Izsakām dziļu līdzjūtību Rozālijai Zariņai sakarā ar VIRA nāvi.

Aglonas internātskolas kolektīvs